

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З КРЕСЛЕННЯ

В роботі проаналізовано існуючі форми і методи оцінювання навчальних досягнень учнів, визначено особливості перевірки рівня графічних знань, умінь і навичок, розкриті педагогічні умови реалізації ефективного оцінювання на уроках креслення.

Ключові слова: контроль, оцінювання, критерії оцінювання, графічна підготовка.

Актуальність проблеми дослідження. Контроль й оцінювання знань, умінь і навичок є необхідною складовою навчального процесу. Проблема оцінювання навчальних досягнень учнів постійно перебуває у полі уваги науковців, методистів і вчителів. Вдосконалення методики і системи оцінювання зумовлені зміною переважного вимірювання обсягу набутих учнем знань на визначення рівня опанування графічними вміннями і навичками, набуття певного рівня компетентностей, потребою у диференційованому оцінюванні рівня навчальних досягнень кожного учня.

Традиційні методи перевірки й оцінювання знань у поєднанні з новими технологіями, що базуються на ґрунтовних педагогічних дослідженнях, відкривають перед учителями широкі можливості.

Метою даної роботи постає аналіз системи та методів оцінювання навчальних досягнень учнів з креслення, а також визначення ефективних педагогічних умов, що забезпечують реалізацію основних функцій перевірки і оцінювання графічних знань, умінь і навичок.

Від правильного проведення обліку успішності залежить успіх навчання. Як видно з педагогічних досліджень, перевірка і оцінка знань учнів виконує наступні функції: освітню, виховну, розвивальну, діагностичну, стимулюючу, управлінську [2, с. 238].

Вище вказані функції визначають основні педагогічні вимоги до організації перевірки і оцінювання знань:

- систематичність здійснення контролю;
- контроль як за глибиною і міцністю засвоєння знань, так і за своєчасним формуванням вмінь та навичок;
- об'єктивність контролю та оцінок (створення рівних умов для всіх учнів);
- оцінювання відповідно до вимог програми щодо рівня знань, умінь та навичок;
- оптимальність (така його організація, коли за мінімальний час можна виявити знання більшої кількості учнів) [4, с.66].

Як зазначено в навчальній програмі, оцінювання навчальних досягнень учнів з креслення здійснюється у двох аспектах:

- рівень володіння теоретичними знаннями (який можна виявити у процесі усного чи різних форм письмового опитування);
- якість виконання практичних та графічних робіт.

Виходячи з вимог програми та зважаючи на специфіку предмета, учителям потрібно враховувати такі вимоги:

- рівень засвоєння передбачених програмою теоретичних знань та їх застосування під час виконання графічних і практичних робіт;
- уміння користуватися різними видами конструкторсько-технологічної документації та іншими джерелами інформації;
- дотримання технічних вимог у процесі виконання графічних робіт;
- уміння організувати робоче місце і підтримувати порядок на ньому в процесі роботи;
- рівень сформованості прийомів і навичок під час виконання практичних та графічних робіт.

В процесі вивчення креслення широко використовуються поточна та підсумкова форми перевірки знань, умінь і навичок у формі усного і письмового опитування, самостійних графічних робіт, тестування.

Методами усного опитування, доцільними на уроках креслення є індивідуальне, фронтальне та ушльнене опитування.

Індивідуальне опитування в кресленні використовується не часто. При підготовці вчитель повинен врахувати, що учень має не просто переказати текст підручника, а спираючись на вивчені раніше відомості, самостійно пояснити матеріал. Наприклад, прочитати складальне креслення за навчальними таблицями. Плануючи індивідуальне опитування, вчитель має визначити: кого викликати, скільки учнів буде опитано, чим в цей час будуть займатись інші, скільки часу займуть відповіді учнів? Питання слід формулювати так, щоб була можливість виявити розуміння причинно-наслідкових зв'язків, уміння аналізувати, зіставляти, порівнювати тощо. Викликавши учня до дошки, вчитель пропонує іншим уважно слухати відповідь, доповнювати її і виправляти помилки.

Фронтальне опитування передбачає виклик великої кількості учнів для відповідей на запитання, що передбачають короткі відповіді. Займає порівняно мало часу, але сприяє формуванню вміння зв'язано і в повному обсязі викладати засвоєний матеріал.

Ушльнене опитування (або комбіноване) передбачає такий вид діяльності, коли один учень відповідає усно, а інші виконують письмові завдання. Воно викликає складності організаційного плану, бо вчитель повинен одночасно слухати відповідь, спостерігати за роботою класу і звертати увагу на тих, хто працює над індивідуальним завданням.

Специфічною формою перевірки, що використовується на уроках креслення є перевірка графічних робіт. Вона може проводитись з різною метою і, відповідно, в різних формах. Значна кількість прикладів різноманітних графічних робіт наявна в сучасних підручниках з креслення [5]. Якщо вчителю важливо встановити сам факт виконання вправи, можна обмежитись переглядом робочих зошитів на уроці. Якщо вправа була на повторення, то рішення необхідно дати учням на дошці з наступним повторенням і обговоренням. Треба цінувати працю учня і при перевірці по можливості зберігати креслення в такому вигляді, щоб він міг виправити помилки без перероблювання роботи в цілому, інакше можна викликати негативні емоції і будь-яке бажання працювати.

Корисно давати можливість взаємоперевірки та самоперевірки креслень. В такому випадку вимоги вчителя до навчального креслення стануть вимогами самих учнів. Щоб виробити навички самоперевірки, потрібно не власноручно виправляти помилки, а спрямовувати учнів на пошук цих помилок усіма можливими способами. Можна окреслити олівцем місце на кресленні, де учень припустився помилки, допомогти вказівкою (наприклад – з'ясуйте, через які отвори проходить січна площина), запропонувати звернутися до підручника (згадайте, чим відрізняється розріз від перерізу). В цьому випадку учень буде знати, що на кожному уроці слід мати і використовувати підручник. Виправляти власноруч креслення учня можна лише в тому випадку, коли всі методичні прийоми вичерпані.

Стосовно оцінювання, в навчальній програмі з креслення наведено критерії оцінки знань та вмінь учнів, але вони доволі загальні. Деталізуючи критерії та норми оцінок, Верхола А.П. [3, с. 34-36] запропонував ділити всі помилки на кресленнях на власне помилки та недоліки. Помилки – це огріхи, які спотворюють або зовсім змінюють зміст зображення (проведення замість суцільної тонкої лінії основної, однакове штрихування суміжних деталей – з нахилом в один бік і т.п.).

Недоліки – це огріхи, які є наслідком неухважності або неохайності і мають другорядне значення (повторне нанесення одного й того самого розміру, неправильне визначення головного вигляду, неправильне позначення розрізу чи перерізу тощо). Одна й та сама помилка може бути і помилкою і недоліком, тому вчителю слід бути дуже уважним і об'єктивним при оцінюванні робіт.

Важливим аспектом перевірки навчальних досягнень учнів з креслення є виявлення формалізму засвоєння. Формалізм в знаннях полягає в тому, що учні часто не заглиблюються в сутність вивчених явищ. В результаті механічного заучування матеріалу теоретичні питання не пов'язуються з практикою.

Найрозповсюдженіший прояв формалізму – механічне перекреслювання з дошки чи наочного посібника без розуміння сутності процесу проєціювання. Учні формально використовують правила проєціювання і за багатьма лініями (просто переносячи розміри) не бачать форми предмета.

Формальними виявляються знання, коли вчитель розв'язує задачі замість учнів, а вони є лише пасивними слухачами. В такому випадку вчитель не знає, зрозуміли школярі пояснення чи ні, і його часто доводиться повторювати знову перед виконанням практичної роботи.

Формальним часто виявляється і опитування, коли вчитель вимагає чітко сформульованих визначень і не з'ясовує, чи свідомо засвоєні правила. Для запобігання слід формулювати запитання так, щоб учень при відповіді виявив кмітливість і показав дійсне засвоєння знань (наприклад – в якому випадку частина зовнішнього виду розмежовується з частинною розрізу не штрих-пунктирною, а хвилястою лінією?).

Формалізм може проявлятися і в демонструванні наочних посібників. При вивченні геометричних тіл вчитель майже завжди демонструє їх розташованими вертикально. В результаті учні не впізнають на кресленні те саме тіло, розташоване інакше, або й зовсім не розуміють форму предмета, зображеного в двох проєкціях. Формалізму слід уникати і в перевірці креслень. Вищий бал повинен ставитись не лише за гарний зовнішній вигляд роботи, а й за відповіді на запитання стосовно креслення.

Висновки. Врахування специфіки формування графічних знань, умінь і навичок при перевірці і оцінюванні навчальних досягнень учнів з креслення, використання традиційних форм перевірки у поєднанні з сучасними методами сприяє забезпеченню підвищення рівня результатів навчання та суттєво впливає на процес графічної підготовки учнів.

Використані джерела

1. Вересоцька Н.І. Методика тестового оцінювання навчальних досягнень учнів основної школи з креслення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 "Теорія та методика навчання креслення" Н.І. Вересоцька. – Київ, 2010. – 24 с.
2. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – К.: Освіта України, 2006. – 528 с.
3. Методика викладання креслення в школі: Посібник для вчителя. – К.: Рад. шк., 1989. – 128с.
4. Методика обучения черчению: Учеб. пособие для студентов и учащихся худож.-граф. спец. учеб. заведений / Под ред. Е.А.Василенко. – М.: Просвещение, 1990. – 176с.
5. Сидоренко В.К. Технічне креслення. – Львів: Оріяна-Нова, 2000. –497с.

Bondar N.

THE EVALUATION OF THE PUPILS' EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS IN DRAWING

The research focuses on the analyses of the present forms and methods of the pupils' educational achievements. The peculiarities of the graphic knowledge, skills and abilities testing have been distinguished. The pedagogical conditions of the effective testing in drawing are developed.

Key words: testing, evaluation, evaluation criteria, training for technical drawing.

Стаття надійшла до редакції 10.03.13

